

«Уруйдуубут Улуу Кыайыны!» диэн кылаастар икки ардыларыгар ытыллар
күргүөмүнэн ырыа көрүүтүн
сценарийа.

Находкина Ньургуяна Гаврильевна

омук тылын учуутала

М.Н.Готовцев аатынан Танда орто оскуолата

Уус-Алдан улууһа

Бастакы ытытааччы: Үтүө күнүнэн күндү үөрэнээччилэр, учууталлар уонна ынырыылаах ыалдьыттар! 2023 сыл Бүтүн Россияҕа «Учуутал уонна уһуйааччы» сыла. Саха Республикатыгар Үлэ сыла биллэриллибитэ. Ол бэлиэ кэм түгэнигэр олобуран, бүгүн биһиги көрсөбүт Танда орто оскуолатыгар араас сылларга үлэлээбит - хамсаабыт, оскуола сайдарын туһугар, оҕону иитиигэ үөрэтиигэ бэйэлэрин сүдү кылааттарын киллэрсибит, холобур буолбут киэн туттар ытыктыыр бэтэрээн дьоммутун. Кинилэри дохсун ытыспыт тыаһынан эбэрдэлиэбин.

1. Новгородов Николай Николаевич – РФССР норуотун үөрэбэриитин туйгуна, Танда орто оскуолатын 1973-1982 сыллардаагы директора. Старшай учуутал.

2. Егорова Надежда Михайловна – СР уерэбин утуелээх үлэһитэ, Российской Федерация үөрэбириитин Бочуоттаах үлэһитэ, Саха Республикатын үөрэбириитин туйгуна, Танда орто оскуолатын 1996-2021 сыллардаагы директора.

3. Готовцева Анна Алексеевна – старшай пионер баһаатайа. 1968 – 1978 Танда орто оскуолатын пионер баһаатайа. Пионерскай тэрилтэ 50 сыла бэлиэ хаһаайката.

4. Аргунова Декабриана Афанасьевна – алын кылаас учуутала, Саха Республикатын үөрэбэриитин туйгуна.

5. Готовцева Татьяна Павловна - нуучча тылын учуутала, Саха Республикатын үөрэбэриитин туйгуна.

6. Мурукова Клавдия Васильевна -музыка учуутала, Саха Республикатын культууратын туйгуна.

7. Бурнашева Галина Дмитриевна – интернат иитээччитэ, үлэ бэтэрээнэ.

8. Устинова Анна Ивановна - үлэ бэтэрээнэ.

9. Егоров Иван Семенович, оскуола суопара, үлэ бэтэрээнэ.

Эбэрдэлииргэ тылы биэрэбит Танда орто оскуолатын директоругар Константин Георгиевич Готовцевка. *(эбэрдэ сурук, бэлэхтэри туттарыы).*

Иккис ытытааччы: Бочуоттаах ыалдьыттарыгыгар тылы биэрэбитин көнүллээн.

Бастакы ытытааччы: 1941-1945 сс. А5а дойду Улуу сэриитигэр «Кыттаайы», «Сулус», «Кыһыл Танда», «Табалаах» холкуостар туру үлэһиттэрэ, Танда сэттэ кылаастаах оскуолатын 20 учууталлара бэбиэскэ тутан кыргыс толоонугар аттаммытара. Кинилэртэн үгүстэрэ төрөөбүт дойдуларыгар эргиллибэтэхтэрэ.

Иккис ыытааччы: 78 сыл аннараа өттүгэр, 1945 сыл ыам ыйын 9 күнүгэр, эмиэ да үрдүк үөрүүлээх, эмиэ да аһы-аба аргыстаах, харах уулаах Улуу Кыайы күнэ үүммүтэ. Бу кун Россия бары норуоттарын саамай ытыктыыр, сүгүрүйэр күннэрэ. Бүгүн биһиги хорсун хоодуот буйуннарбытын, тыылга Кыайыны уһансыбыт ытык кырдыаҕастарбытын кэриэстиир, кинилэринэн киэн тутта кэпсиир, кинилэр сырдык ааттарыгар сүгүрүйэр күммүт.

Бастакы ыытааччы: Бу бырааһынньыгы Россия бүттүүнэ уулуссаларга, болуоссаттарга Кыайы күнүн үөрэ-көтө көрсөр. Биһиги барыбытын Улуу Кыайы сырдык дьаралыга түмэр, сомоҕолуур, үлэбэ, үөрэххэ кыайыларга кынаттыыр.

Иккис ыытааччы: Ахтыабын, доҕоттоор, кыргыһы дьылларын,
Кыайыллаах-хотуулаах кыһыл бохуоту,
Ахтыабын кинилэр килбиэннээх ааттарын,
Өлбүт да тыыннаах да герой дьоннору,
Дьоруойдар ааттара, килбиэннээх ааттар,
Үйэ саас тухары холобур буолуохтун!

Бастакы ыытааччы: Ахтыабын 145 сэрии толоонугар ынырыллан барбыт биир дойдулаахтарбытын, тыылга Кыайыны уһансыбыт 147 «Аҕа дойду сылларыгар Үлэбэ килбиэнин иһин» мэтээлинэн наҕараадалаабыт тыыл бэтэрээннэрин. Ахтыабын тус бэйэбит эһэлэрбитин, эбэлэрбитин, аймах дьоммутун – ытык көлүөнэ дьоммутун.

Иккис ыытааччы: Бүгүн биһиги оскуолабытыгар бырааһынньык. Биһиги хос эһэлэрбитин, хос эбэлэрбитин, эһэлэрбитин, эбэлэрбитин, аймах дьоммутун ахтар, саныыр күммүт буолар.

Бары сүһүөхпүтүгэр туран кэриэстиэбин Улуу сэрии кыттылаахтарын. (*кириэстэбил мүнүүтэ*).

Бастакы ыытааччы: Кэнчээри ычаттарбыт билинни эйэлээх олох туһугар охсуспут эһэлэринэн, эбэлэринэн киэн туттар – ытык иэстэрэ буолар. Ону таһынан биһиги оскуола кылаастара бу күн ытык кырдыаҕастарбытыгар сэрии тиэмэтигэр аналлаах күргүөмүнэн ырыа ыллаан оччотооҕу ыарахан кэми санатыахтара.

Иккис ыытааччы: «Уруйдуубут Улуу Кыайыны» күргүөмүнэн кылаастар икки ардыларыгар ытыллар ырыа күрэбин дьүүлүөр сүбэтин кытта билиһиннэрэбит:

1. Готовцев Константин Георгиевич М.Н.Готовцева аатынан Танда орто оскуолатын директора.

2. Мурукова Клавдия Васильевна, «Уруйдуубут Улуу Кыайыны» күргүөмүнэн ырыа күрэбин бырайыгын ааптара.

3. Егорова Надежа Михайловна СР үөрэбин үтүөлээх үлэһитэ, Российской Федерация үөрэҕириитин Бочуоттаах үлэһитэ, Саха Республикатын үөрэҕириитин туйгуна, Танда орто оскуолатын 1996-2021 сыллардаагы директора.

БҮрһа толоруллуутун, сценической кӧстүүнү, кылаас форматын сыаналыахтара.

Бастакы ыгытааччы: Күрэхпит 3 сүбүөбүнэн барар.

Алын сүһүөх (1-4 кыл)

Орто сүһүөх (5-8 кыл)

Үрдүкү сүһүөх (9-11 кыл)

Иккис ыгытааччы: Аҕа Дойду Улуу сэриитигэр 62 тыһыынчаттан тахса саха уолаттара уонна кыргыттар атын быраатты өрөспүүбүлүкэлэр дьоннорун кытта сарын сарыннарыттан өйөнсөн, өстөөбү утары хорсуннук сэриилэспиттэрэ.

1 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар «Солдатушки- bravo ребятушки». Кылаас салайааччыта Никифорова Анна Дмитриевна.

Бастакы ыгытааччы: Биһиги Байаҕантайбыт хорсун уолаттара Улуу Москва хаардаах хонуутугар, Ильмень күөл мууһугар, Курской Дугаба, Сталинградка, Ленинградка, Белоруссия бадарааннаах маардарыгар, Карпат хайаларыгар, Днепр, Буг өрүстэригэр туорааһынна, Прага, Вена, Варшава, Будапешт, Берлин куораттары ылыыга, Хинган хайаларыгар уоттаах кыргыһыларга сылдыбыттара.

2 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар Христофор Максимов мелодиятыгар, Иван Федосеев тылларыгар «Летчик буолуом». Кылаас салайааччыта Бурнашева Анна Гаврильевна.

Иккис ыгытааччы: Биһиги биир дойдулаахпыт Лонгинов Владимир Денисовичка Днепр өрүһү туорааһынна уһулуччулаах хорсун быһыыны көрдөрбүтүн иһин 1943 с. Советскай Союз Геройун аата ингэриллибитэ. Биһиги нэһилиэк кининэн киэн туттабыт уонна кини аатын үйэ-саас тухары умнубаппыт.

3 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар Валерий Егоров мелодиятыгар, Евдокия Тимофеева тылларыгар «Моряк буолуом». Кылаас салайааччыта Громова Розалия Семеновна.

Бастакы ыгытааччы: Бу Улуу сэриигэ биһиги нэһилиэктэн балай да элбэх бэтэрээммит араас хорсун быһыылары онорон орденнарынан, мэтээллэринэн наҕараадаламмыттара. Ол курдук:

1. Готовцев Иван Васильевич-Кыбыл Сулус уонна Албан Аат III ст. орденнарынан, «Хорсунун иһин» мэтээлинэн;
2. Находкин Петр Романович – Аҕа дойду Улуу сэриитин I ст. орденнарынан;
3. Аммосов Иннокентий Степанович – Албан Аат орденнарынан;
4. Андросов Василий Петрович - Аҕа дойду Улуу сэриитин II ст. орденнарынан;
5. Окоемов Семен Николаевич - Аҕа дойду Улуу сэриитин II ст. орденнарынан;
6. Вензель Михаил Иванович-«Хорсунун иһин» мэтээлинэн;
7. Охлопков Михаил Николаевич -«Хорсунун иһин» мэтээлинэн;

8. Кривошапкин Ануфрий Ильич – икки төгүл Кыбыл Сулус, Аҗа дойду Улуу сэриитин 1 ст. орденынан, «Сталинграды босхолооһун иһин», «Праганы босхолооһун иһин» мэтээллэринэн;

9. Готовцев Павел Степанович – 2 төгүл «Хорсунун иһин» мэтээлинэн, «Варшаваны босхолооһун иһин», «Берлини ылыы иһин» мэтээллэринэн;

10. Сторожев Петр Аммосович – «Германияны ылыы иһин», «Японияны Кыайыы иһин», «Праганы босхолооһун иһин», «Берлины ылыы иһин» мэтээллэринэн наҗараадаламмыттара.

4 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар Новиков муз. Шведова тыл. «Смуглянка». Кылаас салайааччыта Готовцева Мария Ильична

Иккис ыытааччы: Ол курдук,

1. Андросов Иван Гаврильевич – Кыһыл Сулус орденнаах;

2. Заболоцкий Николай Николаевич – «Бойобуой үтүөлэрин иһин» мэтээллээх;

3. Калининский Иннокентий Васильевич - «Бойобуой үтүөлэрин иһин» мэтээллээх;

4. Калининский Роман Евсеевич- «Бойобуой үтүөлэрин иһин», «Варшаваны босхолооһун иһин» мэтээлинэн;

5. Колодезников Филипп Федорович – «Сталинград оборонатын иһин» мэтээлинэн;

6. Кривошапкин Павел Петрович – Болгарскай 1944-1945 сс. Аҗа дойду сэриитин иһин мэтээлинэн;

7. Петров Василий Кузьмич - «Бойобуой үтүөлэрин иһин» мэтээллээх;

8. Явловскай Георгий Романович – «Кыһыл Сулус» орденынан наҗараадаламмыттара.

5 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар Исаковскай тыл. Блантер муз «Катюша». Кылаас салайааччыта Слепцова Таисия Степановна.

Бастакы ыытааччы: Танда орто оскуолата оҕону патриотическай тыынна иитиигэ биир сүрүн болҕомтотун уурар. 2007 сыллаахха «Улуу Кыайыыны Уруйдуубут!» диэн кылаастар икки ардыларыгар күргүөмүнэн ырыа көрүүтүн тэрийэр. Бу тэрээһиммит номнуо быйыл 16 төгүлүн үрдүк таһымнаахтык ытыллар. Күрэх сүрүн сыала: хас биирдии үөрэнээччи кырдыаҕастарга ытыктабыллаахтык сыһыаннаһарга, оччотооҕу ыар кэми өйдөрүнэн-санааларынан өйдүүллэригэр уонна сэрии кэминээҕи ырыаны билиигэ ууруллар.

6 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар “Эх, дороги...”. Кылаас салайааччыта Охлопкова Любовь Семеновна.

Иккис ыытааччы: Бам ыйын 19 күнүгэр Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, Аҕа дойду сэриитин 1 степеннээх уонна Үлэ Кыһыл Знамята орденнардаах Охлопков Михаил Николаевич аатыгар «Зарница» военно-спортивной күрэх хаһыс да сылын ытыттылар.

7 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар «День Победы». Кылаас салайааччыта Васильева Мария Сергеевна

Бастакы ыытааччы: 2014 сыллаахха оскуола биир блогун «Кинилэр ааттарынан киэн туттабыт» диэн, бу ыар сэриигэ кыттыбыт, тыылга үлэлээбит бэтэрээннэрбитин үйэтитэн, хас биирдиилэрин хаартыската баар стэндэлэрин онорбуспут. Бу улахан үлэбитинэн хас биирдии оскуола улэһитэ, үөрэнээччилэрэ киэн туттабыт уонна бэйэбит астынабыт.

8 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар «Герой Попов туьунан ырыа» Ф.Попов портрета. Кылаас салайааччыта Петухова Саргылана Петровна.

Иккис ыытааччы: Эрэйи-муну энэриттэн тэйэн

Көнүл олобу уһансыбыттар

Биһиги ытыктыыр дьоммут

Биһиги ветераннарбыт!

9 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар «Синий платочек». Кылаас салайааччыта Федосеев Роман Алексеевич

Бастакы ыытааччы: Эһигиттэн үөрэнэбит,

Олох аналын, олох кэскилин,

Диринник таба өйдүүргэ,

Эһиги курдук олобу

Күүскэ да күүскэ таптыырга.

Эһиги курдук кинини

Көмүскүүргэ, харыстыырга!

10 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар «Керсуьуу» (Сэрии уотугар хас да сыл сылдьан). Кылаас салайааччыта Осипова Алена Петровна.

Иккис ыытааччы: Дьонун мааны дьонно

Кыайыыны уһансыбыттарга

Сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэбит,

Хоолдуктаах бэйэбит хонкуйабыт!

11 кылаас үөрэнээччилэрин толоруутугар Петр Одорусов тылларыгар, Николай Бойлохов мел. «Тыыннаахтар умнубат сыллара». Кылаас салайааччыта Никифоров Алексей Афанасьевич.

Бастакы ыытааччы: Кинилэр сырдык ааттарын кэриэстиибит, кинилэринэн киэн туттабыт, кинилэр олохторугар сүгүрүйэбит.

Иккис ыытааччы: Тылы биэрэбит бүгүттү күрэхпит дьүүлүүр сүбэтигэр.

Бастакы ыытааччы: Кыайыны ажалбыт ырыалар,
Кыайыны уруйдуур ырыалар,
Кынаттаах сырдык ыралар,
Кыайыга кынаттыр тыллар.

Иккис ыытааччы: Эһигини Улуу Кыайы

Өрөгөй күнүнэн өссө төгүл итиитик истинник эбэрдэлибит.

Күөрэгэй чыычаах дьырылы ыллыр чабылхай күннээх, ыраас халлааннаах төрөөбүт
Аан ийэ дойдубутугар эйэлээх олох эгэрдэстин, оҕо –аймах чуопчаара туойар тойуга,
күндү күлүүтэ үрүн күнү уруйдуу-айхаллы туруохтун диэн туран бука бары Степан
Тимофеев тылларыгар «Эйэ, дьол иһин» ырыатын бастакы күппүлүөтүнэн «Уруйдуубут
Улуу Кыайыны» диэн кылаастар икки ардыларыгар ытыллар күргүөмүнэн ырыа
көрүүтүн түмүктүүбүт. Кэлэн кыттыны ылбыккытыгар бука барыгытыгар махтанабыт.
Баҕарабыт доруобуйаны, эйэни, уһун дьоллоох олобу!